

Beslutningsforslag nr. B 80

Folketinget 2022-23 (2. samling)

Fremsat den 16. marts 2023 af Morten Messerschmidt (DF), Alex Ahrendtsen (DF), Mikkel Bjørn (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Peter Kofod (DF), Mette Thiesen (DF) og Nick Zimmermann (DF)

Forslag til folketingsbeslutning om en revision af offentlighedsloven

Folketinget pålægger regeringen snarest og senest inden udgangen af indeværende folketingsår at nedsætte et udvalg, der skal komme med forslag til en revision af offentligheds-

loven med henblik på at fremme åbenhed og gennemsigtighed i den offentlige forvaltning og sikre en mere effektiv og hurtig sagsbehandlingstid for anmodninger om aktindsigt.

Bemærkninger til forslaget

Offentlighedsloven har til formål at sikre åbenhed hos myndighederne, hvilket er udmøntet i en adgang for alle borgere til at søge aktindsigt i myndighedernes dokumenter.

Offentlighedsloven regulerer borgernes adgang til at få indsigt i offentlige myndigheders dokumenter og sagsakter. Det er en central del af den demokratiske kontrol med det offentlige, at lovgivningen sikrer borgernes og offentlighedens ret til følge med i, hvordan den offentlige sektor arbejder.

Den gældende offentlighedslov trådte i kraft den 1. januar 2014 og bygger på Offentlighedskommissionens betænkning fra 2009 (»Betænkning om offentlighedsloven«, Offentlighedskommissionen, 1510/2009).

Den nuværende offentlighedslov blev vedtaget i 2013 efter intens debat både i og uden for Folketinget. I den forbindelse var der en række bestemmelser, man frygtede ville føre til mærkbare indskrænkninger i adgangen til aktindsigt. Den mest kontroversielle bestemmelse var – og er vel fortsat – den såkaldte ministerbetjeningsregel efter lovens § 24.

Desværre har erfaringerne med offentlighedsloven i de senere år været, at de nuværende begrænsninger i adgangen til aktindsigt har gjort det meget svært for borgere og journalister at få adgang til relevante dokumenter og oplysninger. Således bliver en række regler i den nuværende offentlighedslov anvendt langt hyppigere og betydelig mere indskrænket end forventet som begrundelse for afslag på aktindsigt. Alt i alt har dette medført en væsentlig mere indskrænket ret til aktindsigt, end hvad der gjaldt inden den nugældende lovs ikrafttræden.

Siden vedtagelsen af den nuværende offentlighedslov er der i en række udredninger og undersøgelser blevet peget på behovet for større åbenhed og offentlighed i forvaltningen og i de politiske beslutningsprocesser og for at ændre reglerne om adgang til aktindsigt, herunder fra Bo Smith-udvalget (»Embedsmanden i det moderne folkestyre« Bo Smith m.fl., Djøf, 2015), Folketingets Ombudsmand (»Egen driftundersøgelse om ministerbetjeningsreglen og meroffentlighed«, Folketingets Ombudsmand, FOB 2016-43, den 5. oktober 2016), Ytringsfrihedskommissionen (»Ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark«, Ytringsfrihedskommissionens betænkning nr. 1573/2020, den 30. april 2020), og Grønnegårdudvalget, der var nedsat af Folketinget til at gennemgå myndighedernes håndtering af nedlukningen af Danmark i foråret 2020 (»Håndteringen af covid-19 i foråret 2020«, professor emeritus Jørgen Grønnegård Christensen m.fl., Folketinget, januar 2021).

Senest har Dybvadudvalget anbefalet en revision af offentlighedsloven, fordi det fortrolige rum, hvor politikere og embedsmænd kan unddrage sig offentlighedens opmærksomhed, ifølge udvalget er for omfangsrigt (»Bedre samspil mellem Folketing, regering, embedsværk og medier«, Karsten Dybvad m.fl., Djøf, den 3. marts 2023).

Konkret er udvalgets anbefalinger derfor følgende:

- At der iværksættes en proces med henblik på ændring af offentlighedsloven, således at bl.a. anvendelsesområdet for lovens § 24 (ministerbetjeningsreglen) og § 27, nr. 2 (folketingspolitikerreglen), begrænses. I den sammenhæng kan der også være grund til at se nærmere på, om offentlighedslovens § 28 om udlevering af bl.a. faktiske oplysninger i tilstrækkelig grad sikrer åbenhed og grundlaget for politiske beslutninger.
- At it-systemerne i centraladministrationen indrettes på en sådan måde, at de sikrer effektiv journalisering og i relevant omfang opbevaring af sms-beskeder m.v.
- At ministerierne sikrer, at aktindsigtssager behandles rettidigt, herunder at de om nødvendigt afsætter flere ressourcer.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at tiden er inde til at give offentlighedsloven et eftersyn med inspiration fra f.eks. Dybvadudvalgets anbefalinger.

Dette behov understøttes af de seneste års politiske skandalesager, herunder minksagen, instruksagen og Tibetsagen. I lyset af disse sager finder forslagsstillerne, at der bør ses på en revision af bl.a. ministerbetjeningsreglen (§ 24), journaliseringspligten (§ 15) og dokumentbegrebet (§ 7, stk. 2, nr. 1).

Formålet med ministerbetjeningsreglen efter offentlighedslovens § 24 er at sikre et fortroligt rum for den politiske beslutningsproces. Ministerbetjeningsreglen går dog så langt, at rummet for beskyttelsen af den politiske beslutningsproces begrænser retten til aktindsigt ved ikke at omfatte dokumenter og oplysninger, der udveksles mellem et ministeriums departement og dets underordnede myndigheder eller mellem ministerier indbyrdes, når der er konkret grund til at tro, at en minister har eller vil få behov for embedsværkets rådgivning og bistand.

Journaliseringspligten er primært kodificeret i offentlighedslovens § 15 og regulerer, hvornår en sags dokumenter skal gemmes, men journaliseringspligten gælder alene for afgørelsessager. Det er reglerne om god forvaltningsskik, der regulerer, om dokumenter vedrørende en vigtig beslutning, f.eks. beslutningen om nedslagning af mink, skal journaliseres.

Efter offentlighedslovens § 7, stk. 2, nr. 1, omfatter retten til aktindsigt alle dokumenter, der vedrører den pågældende sag. Dokumentbegrebet afgør, hvornår noget er omfattet af offentlighedsloven. Begrebet er ikke defineret nærmere i loven, men i lovforslagets særlige bemærkninger til § 7 i den gældende offentlighedslov falder sms-beskeder i lovens nuværende form typisk uden for dokumentbegrebet.

Med forslaget pålægges regeringen snarest og senest inden udgangen af indeværende folketingsår under inddragelse af Folketingets partier at nedsætte et udvalg, der har til opgave at fremlægge et samlet forslag til en revision af offentlighedsloven med henblik på at fremme åbenhed og gennemsigtighed i den offentlige forvaltning og sikre en mere effektiv og hurtig sagsbehandlingstid for anmodninger

om aktindsigt. Til brug herfor bør der i samarbejde med Folketingets partier udarbejdes et kommissorium, der nærmere beskriver rammerne for udvalgets opgave, organisering og formål.

Overordnet er formålet med dette beslutningsforslag at sikre igangsættelsen af arbejdet med en mere afbalanceret offentlighedslov og en bedre behandling af sager om aktindsigt, der kan fungere som afsæt til en endelig aftale om en revideret offentlighedslov.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at en revision af offentlighedsloven kommer til at sikre en større åbenhed og gennemsigtighed i den offentlige forvaltning og give borgerne bedre muligheder for at følge med i, hvad der foregår i den offentlige sektor, og sikre en mere effektiv og hurtig sagsbehandlingstid for anmodninger om aktindsigt.

Skriftlig fremsættelse

Morten Messerschmidt (DF)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en revision af offentlighedsloven.

(Beslutningsforslag nr. B 80)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.